

אוניברסיטת תל אביב
TEL AVIV UNIVERSITY

תוכנית 'כלים שלובים'

English follows Hebrew

ההיסטוריה הערבית-אסלאמית: משבטים לאימפריות / סמסטר ב' תשפ"ד

מרצה: פרופ' מירי שפר-מוסנזון

שעת קבלה: ימי ה', 13 – 14; גילמן 427; טלפון: 6407060; דוא"ל: shefer@tauex.tau.ac.il

עוזרת הוראה: גב' מאיה רענן; mayaraan@mail.tau.ac.il

תיאור הקורס והטריילר לקורס המקוון

מתגוררים במזרח התיכון אבל לא באמת מכירים את ההיסטוריה של האסלאם? אם כך זהו הקורס עבורכם. הצטרפו למסע של אלף שנות היסטוריה, לגילויים מפתיעים, לשבירת מיתוסים ולהצצה לחייהם של האנשים שחיו בעבר במרחב שלנו. קורס זה בנוי משני חלקים: החלק הראשון מציג את האירועים הפוליטיים העיקריים באופן כרונולוגי מהולדתו של מוחמד במאה ה-6 לספירה ועד להופעת העות'מאנים במזרח התיכון בראשית המאה ה-16; החלק השני סוקר את המציאות החברתית, הדתית והתרבותית של המזרח התיכון בימי הביניים.

התאמות הקורס לסמסטר ב' תשפ"ד

מטלות: מספר הבחנים במהלך הסמסטר הצטמצם מ-4 ל-3.

המבחן: הוספה האפשרות לבנוס לציון המבחן למי שציע שאלות למבחן המסכם.

איך תלמדו?

זהו קורס מקוון במלואו, שמאפשר לסטודנטים ללמוד בקצב שלהם תוך עמידה בלוחות הזמנים של מטלות הביניים. שני מפגשים בזמן אמת יתקיימו בזום. בתחילת הסמסטר ניפגש להיכרות ולהסברים על הקורס (31 במאי) ושוב לקראת המבחן במועד א' (5 ביולי). המפגשים יתחילו ב-9 בבוקר ואורכם בין חצי שעה לשעה. הלינק לזום יימצא ב-Moodle.

הקורס מתקיים בעברית בפלטפורמת "קמפוס" עם תמיכה בערבית ובאנגלית. הגרסה האנגלית, עם תמיכה בעברית ובאנגלית, היא ב-edX; ראו פרטים בסילבוס באנגלית בהמשך. הקורס המקוון מציע חוויית למידה ייחודית כוללת מגוון שיטות למידה: הרצאות מוקלטות קצרות, קטעי קריאה ממקורות ראשוניים ומשניים, ושאלות לדיון. במהלך הצפייה בשיעור משולבות שאלות קצרות שנועדו לבדוק הבנה ועליהן מקבלים משוב מיידי.

מטלות

במהלך הקורס הסטודנטים נדרשים להגיש ארבעה בחנים, להגיב פעמיים בפורום מקוון למעבדות ההיסטוריונית, ולהיבחן במבחן מסכם של האוניברסיטה.

בחנים: הקורס המקוון כולל שמונה בחנים מקוונים מתוכם יש להגיש לכל הפחות שלושה בחנים על פי המפרט מטה. אנו מעודדות להשלים מבחנים רבים יותר. במקרה זה נכלול בציון הסופי את המטלות עם הציון הגבוהים יותר. כלומר: אם הגשתם יותר משלוש המטלות המינימליות, אנחנו נחשיב בממוצע רק את שלושת הציונים הגבוהים ביותר. תאריכי הגשת המטלות:

* **שני בחנים** מתוך הבחנים המסכמים את שיעורים 1-5 יש להגיש עד ה-27.6 בשעה 8:00 בערב.

* **בחן אחד** מתוך הבחנים המסכמים את שיעורים 6-8 יש להגיש עד ה-11.7 בשעה 8:00 בערב.

פורום מקוון של מעבדות ההיסטוריונית: כל סטודנט צריך להשתתף באופן פעיל בדיון בשתיים מתוך שמונה מעבדות ההיסטוריונית בקורס המקוון. על מרכיב זה תינתן הערכה 'הגשה'/'אי הגשה' ולא ציון מספרי. באתר הקורס ב-Moodle מפורטות הציפיות מהשתתפות שמזכה בהערכה 'הגשה'. התגובות צריכות להופיע באתר הקורס עד מועד א' של המבחן בשעה 9:00 בבוקר.

מבחן מסכם: המבחן המסכם הוא מבחן "אמריקאי" ומתנהל באוניברסיטה. הטופס דו-לשוני, בעברית ובאנגלית; תוכלו לענות באחת הגרסאות, לבחירתכם. בקורס המקוון תמצאו מרכיב של מבחן מסכם, והוא מיועד ללומדים הדיגיטליים ולא לתלמידי האוניברסיטה שמעוניינים בקרדיט אקדמי. **ציון חיובי במבחן הוא תנאי הכרחי להשלמת הקורס; ציון נכשל במבחן ייחשב כציון הסופי בקורס ללא חישוב הממוצע עם ציוני המטלות לאורך הסמסטר.**

אוניברסיטת תל אביב
TEL AVIV UNIVERSITY

תוכנית 'כלים שלובים'

הרכב הציון הסופי

- * 3 מטלות ביניים בקורס המקוון – 30% (כל אחת 10%)
- * 2 תגובות במעבדות ההיסטוריונית – 10% (ציון הוגש/לא הוגש; כל תגובה 5%).
- * מבחן מסכם "אמריקאי" – 60%. מועד א': 12 ביולי 2024; מועד ב': 2 באוגוסט 2024

=> בנוסף של 5 נקודות לציון המבחן יינתן לסטודנטים שיציעו שאלות למבחן הסופי לפי המתאר הבא:
(1) יש להציע לפחות 5 שאלות חדשות (אפשר להיעזר בשאלות שמופיעות בפלטפורמה המקוונת רק אם הן מעובדות מחדש באופן משמעותי); (2) השאלות יבחנו הבנה ולא רק שינון; (3) את השאלות יש להציע עד ה-1 ביולי; (4) יש להעלות את השאלות לפורום של הקורס לטובת כולם. כתיבת שאלות היא חזרה מצוינת, וכך גם הפתירה של שאלות של אחרים. מספר שאלות שיוצגו בידי הסטודנטים ייכנסו לשאלונים של מועדי א' ו-ב'.

סדר השיעורים

חלק א – המסגרת הפוליטית: 1000 שנים של היסטוריה אסלאמית (500-1500)

שיעור 1: חצי האי ערב בתקופה האסלאמית המוקדמת

- חצי האי ערב בתקופה הטרנס-אסלאמית: הזירה המקומית
- חצי האי ערב בתקופה הטרנס-אסלאמית: הזירה האזורית
- מוחמד: האיש
- מוחמד: מנהיג הקהילה
- ראיון עם ד"ר לאה קינברג: מקורות אסלאמיים מוקדמים
- מעבדת ההיסטוריונית: ניתוח חדתי על פתיחת הבטן של מוחמד
- **בוחן שיעור 1**

שיעור 2: המדינות האסלאמיות הראשונות -- הראשדון והאומיים

- תקופת המעבר לאחר מותו של מוחמד
- הראשדון: הח'ליפים ישרי הדרך והמדינה האסלאמית הראשונה
- השושלת האומיית
- ההתרחבות הטריטוריאלית המוקדמת
- המנהל בתקופה האסלאמית המוקדמת
- ראיון עם פרופ' גדעון אבני: מרחב ושלטון במדינות האסלאמיות המוקדמות
- הזהות האסלאמית המוקדמת
- ראיון עם ד"ר רחל יוקליס: הקונוניזציה של הקוראן – היבטים חומריים
- מעבדת ההיסטוריונית: קריאה בכרוניקה ערבית-אסלאמית על רצח הח'ליף השלישי
- **בוחן שיעור 2**

שיעור 3: העבאסים -- כשבגדאד והערבים שלטו בעולם

- עלייתם של העבאסים לשלטון
- הופעת השפחות והתפתחות ההרמון
- הפקידות העבאסית
- מעבדת ההיסטוריונית: ההרמון העבאסי -- מבט מבפנים
- ביזור, התנתקות מהמרכז ומשמעותה של ריבונות
- מגבלות השלטון העבאסי: הבווייה והסלגיוקים
- איומים על הלגיטימציה העבאסית: האומיים באיבריה והפאטימים בצפון אפריקה וסוריה
- ראיון עם פרופ' אמירה ק. בניסון: שיחה על צפון אפריקה בתקופה העבאסית ואיבריה המוסלמית
- מסעות הצלב ועלייתו של צלאח אל-דין
- **בוחן שיעור 3**

שיעור 4: העמים התורכים בעולם המוסלמי הטרנס-מודרני

- היכרות עם העמים התורכים
- המהפך התורכי: מעבדים לשליטים
- המדינה הסלג'וקית: שינויים ומורשות
- מעבדת ההיסטוריונית: שחזור המציאות היום-יומית בערבות אסיה בהתבסס על שירה וחפצי אמנות
- לידתה של "תורכיה"
- הסולטנות הממלוכית: עבדים צבאיים הופכים לסולטאנים
- ראיון עם פרופ' דניאלה טלמון-הלר: שיחה על תרבות פופולארית והאסלאם המיסטי
- הסולטנות הממלוכית: הסוף
- ראיון עם פרופ' נוקת נרליק: הסוף של הממלוכים והופעתם של העות'מאנים
- בוחן שיעור 4

שיעור 5: המונגולים והעולם המוסלמי הבתר-מונגולי, המאות ה-13 עד ה-16

- התחלת היחסים בין המוסלמים והמונגולים
- ראיון עם פרופ' מיכל בירן: הכיבוש המונגולי והמורשות ארוכות-הטווח שלו
- השפעה מונגולית על המזרח התיכון: ביסוס הסולטנות הממלוכית, 1250-1517
- השפעה מונגולית: השושלות המוסלמיות-מונגוליות
- מעבדת ההיסטוריונית: מונומנטים שמדברים -- תרבות חומרית מרכז-אסייתית
- סיכום חלק א': המסגרת הפוליטית לעליית המדינות והאימפריות המוסלמיות
- בוחן שיעור 5

חלק ב: סביבה, חברה, זהויות

שיעור 6: סביבה, קהילה, אדם

- מבוא לחלק ב' של הקורס
- טיפולוגיה של התיישבות עירונית במזרח התיכון בימי הביניים
- ראיון עם פרופ' גדעון אבני: הנוף וההתיישבות במזרח התיכון המשתנה
- פילנתרופיה וחשיבותה בסביבה העירונית
- מוסדות עירוניים חברתיים: מסגדים ובתי מרחץ
- המערכות המשפטיות של קהילה עירונית
- מעבדת ההיסטוריונית: מבט מבחוץ -- נוסע מאיראן מתאר התיישבות מוסלמית
- בוחן שיעור 6

שיעור 7: זהויות דתיות במזרח התיכון -- אסלאם, נצרות ויהדות

- הפסיפס הדתי של המזרח התיכון
- היווצרותה של העדה השיעית: תהליך בן שלוש-מאות שנים
- מעבדת ההיסטוריונית: התפיסה השיעית של שלטון
- נוצרים ויהודים: מעמד תאולוגי ומשפטי
- ראיון עם פרופ' נאסר בסל: היהדות תחת האסלאם
- חיי היום-יום של לא-מוסלמים במזרח התיכון
- ירושלים: עיר קדושה לשלוש דתות
- התאסלמות במזרח התיכון הימי ביניים
- בוחן שיעור 7

TEL AVIV **אוניברסיטת**
UNIVERSITY **תל אביב**

תוכנית 'כלים שלובים'

שיעור 8 : זהויות תרבותיות במזרח התיכון

- זהויות תרבותיות במזרח התיכון
- זהות ערבית : חוויה משותפת ומאחדת לצד חוויה מקומית ייחודית
- תרבות ערבית : שפה מדוברת ושפה כתובה
- ראיון עם ד"ר רחל יוקליס : היבטים ויזואליים וחומריים של השפה והכתיבה הערבית
- תרבות פרסית-מוסלמית
- מעבדת ההיסטוריונית : מיניאטורות פרסיות ואומנות איור כתב היד
- פרויקט התרגומים
- תרבות מוסלמית
- ראיון עם פרופ' נאסר בסל : השפה והספרות הערבית-יהודית
- סיכום הקורס
- בוחן שיעור 8

Arab-Islamic History: From Tribes to Empires / Spring Semester 2024

Lecturer: Prof. Miri Shefer-Mossensohn

Office hour: Thursdays, 13-14; Gilman 427; telephone: 03-6407060; shefer@tauex.tau.ac.il

Teaching Assistant: Ms. Maya Raanan, mayaraan@mail.tau.ac.il

Course description and the [trailer](#) for the course

Learn about the history of the Arab and Muslim world during its first millennium, including political, social, and cultural aspects. You will study this course in two parts. The first presents the main political events that set the chronological framework for the course, namely from the 6th century to the arrival of the Ottomans in the Middle East at the beginning of the 16th century. The second part delves into the social and cultural realities of the medieval Middle East.

Course Adjustments for the Spring Semester of 2024

* Assignments: The number of online quizzes is reduced from 4 to 3.

* Exam: An option for a bonus to the exam grade is added for those who submit questions for the final exam.

How will you study?

This is an online course on edX. It offers a novel learning experience, allowing students to determine their own pace, while meeting the midterm assignment schedules. Two real-time meetings will be held on Zoom at the beginning of the semester for introductions and explanations about the course (May 31) and for the final exam (July 5). The meetings will start at 9 am and last between 30 to 60 minutes. The Zoom link will be posted on Moodle.

Assignments

The students are required to submit four quizzes, post two responses on the online Historical Lab forums, and take a final exam at the university.

Quizzes: The online course includes eight quizzes at the end of each weekly lesson. You are asked to submit at least three minimum in total following the timetable below. We encourage you to complete more quizzes. In such case, we will include the quizzes with the higher grade in the final grade composition. That is: if you submit more than the three minimum quizzes, we will consider the average of only the three highest grades. Assignment timetable:

* 2 quizzes from lessons 1-5 must be submitted by June 27 at 8:00 pm.

* 1 quiz from lessons 6-8 must be submitted by July 11 at 8:00 pm.

Historian Lab forums: Every student should actively participate in at least two discussions out of eight Historian Labs in the online course. This component will be given a 'submit'/'not submit' assessment and not a numerical grade. The course Moodle lists the expectations for a 'submit' assessment. The responses should be uploaded on the online course platform by the first sitting of the final exam at 9:00 am.

Final exam: The final exam (multiple choice format) is taken on campus. The final exam is bilingual in Hebrew and English; you can answer in one of the versions of your choice but not both or alternate between the two options. Please note that the online course includes a 'final

test' component. It is intended for digital learners, NOT university students interested in academic credit. You may take the online test as a study aid ahead of the university final exam.

A passing score on the final exam is mandatory for completing the course. A failed grade on the exam will be considered as the course grade, without calculating the average with the quiz grades.

Final grade composition

* 3 intermediate assignments in the online course - 30% (10% each)

* 2 responses in the historical laboratory - 10%

('submitted'/'not submitted'; each response 5%).

* final exam (multiple choice questions) - 60%.

First sitting of the final exam ("Moed Alef"): July 12, 2024;

Second sitting ("Moed Bet"): August 2, 2024.

=> A five-point bonus to the exam grade will be awarded to students who submit questions for the final exam according to the following criteria: 1) Students must propose at least 5 new questions (questions from the online platform may be used only if they significantly modified); 2) Questions evaluate comprehension and not just memorization; 3) Questions must be submitted by July 1; and 4) Questions should be posted on the course forum for everyone's benefit. Writing questions is excellent practice before the test, as is solving questions posed by others. Some of the questions submitted by students will be included in the exams for both sittings.

List of Topics

Part A – The Political Framework: 1000 Years of Islamic History (500-1500)

Lesson 1: Early Islamic Arabia

- Pre-Islamic Arabia: The Local Scene
- Pre-Islamic Arabia: The Global Scene
- Muhammad: The Individual
- Muhammad: The Community Leader
- Interview with Dr. Leah Kinberg: Early Islam and Its Sources
- Historian's Lab: The hadith on opening Muhammad's heart
- Quiz lesson 1

Lesson 2: Introducing the First Muslim States -- The Rashidun & Umayyads

- The Transition Period after Muhammad's Death
- Rashidun: The Rightly Guided Caliphs and the First Islamic State
- The Umayyad Dynasty
- The early Territorial Expansion
- Early Islamic bureaucracy
- Interview with Prof. Gideon Avni: Space and Rulership in the Early Islamic States
- Early Islamic Identity
- Interview with Dr. Raquel Ukeles: The Canonization of Qur'an – The Material Aspects
- Historian's Lab – Reading in a Muslim Chronicle
- Quiz lesson 2

Lesson 3: The Abbasids - When Baghdad and the Arabs Ruled the World

- The Abbasid Coming to Power
- The advent of concubines and the creation of the harem
- The bureaucracy
- ▪ Historian's Lab: The Abbasid Harem -- The View from Within
- Decentralization and the meaning of sovereignty
- The Limits of Abbasid Rule: the Buyhids and the Seljuks
- Threats on Abbasid Legitimation: The Umayyads in Iberia and the Fatimids in North Africa & Egypt
- Interview with Prof. Amira K. Bennison: A Discussion about Abbasid North Africa and Islamic Iberia
- The Crusades and the Rise of Saladin
- Quiz lesson 3

Lesson 4: Turkic Peoples in the Pre-Modern Islamic World

- Acquaintance with the Turkic Peoples
- The Turkish Makeover: From Slaves to Rulers
- ▪ The Seljuk State: Changes and Legacies
- Historian's Lab: Reconstructing Everyday Realities from Poetry and Artefacts
- The Birth of "Turkey"
- The Mamluk Sultanate: Military Slaves turned Sultans
- Interview with Prof. Daniela Talmon-Heller: A Discussion about Popular Culture and Mystical Islam
- The Mamluk Sultanate: The End
- Interview with Prof. Nükhet Varlık: The End of the Mamluks and the Advent of the Ottomans
- Quiz lesson 4

Lesson 5: The Mongols and the Post-Mongol Islamic world, 13th - 16th centuries

- The Beginning of the Muslim-Mongol Relations
- Interview with Prof. Michal Biran: The Mongol Conquest and Its Long-term Legacies
- Mongol Influences on the Middle East: The Establishment of the Mamluk Sultanate, 1250-1517
- Mongol Influences: The Muslim-Mongol Dynasties
- ▪ Historian's Lab: Monuments that speak -- Central Asian material culture
- Part A Wrap Up: the Political Framework of the Rise of Muslim States and Empires
- Quiz lesson 5

Part B – Environment, Religious and Cultural identities

Lesson 6: Environments, Societies, Individuals

- Introducing Part B of the course
- Typology of Urban Settlements in the Medieval Middle East
- Interview with Prof. Gideon Avni: The Changing Landscape and Settlements of the Middle East
- Philanthropy and its Importance in an Urban Setting
- Social Urban Institutions: Mosques and Hammams
- The Legal Systems of an Urban Community
- ▪ Historian's Lab: A View from the Outside – An Iranian Traveler Describes Arab Cairo
- Quiz lesson 6

Lesson 7: Religious Identities in the Middle East: Islam, Christianity, and Judaism

- The Religious Mosaic of the Middle East
- The Formation of the Shiites: A Three-hundred Years Process
- ▪ Historian's Lab: The Shiite Concept of Rulership
- Christians and Jews: Theology and Legal Status
- Interview with Prof. Nasir Basal: Judaism under Islam
- The Everyday Realities of Non-Muslims in the Middle East
- Jerusalem: One City, Three Religions
- Conversion to Islam in the Medieval Middle East
- Quiz lesson 7

Lesson 8: Cultural Identities in the Middle East

- Cultural Identities in the Middle East
- Arab Identity: Shared experience, a local specific experience
- Arab culture: Orality and written language
- Interview with Dr. Raquel Ukeles: Visual and Material Aspects of Arabic Language and Writing
- Persian-Muslim Culture
- ▪ Historian's Lab: Exploring Persian Miniatures
- The Translation Project
- The Islamicate Culture
- Interview with Prof. Nasir Basal: Judeo-Arabic Language and Literature
- Course Wrap Up
- Quiz lesson 8